

“‘Llibertat’ és el mot dels fabricants d’esclaus. La llibertat real no té cap nom, tota ella és canal on la vida pren el seu vol formal.” **Blai Bonet**

ESTILS

Opinió

GETTY

Què és el destí?

EULÀLIA FANAR

INVESTIGADORA EN TEMES DE GÈNERE I CONFLICTE

A Turquia expliquen una història d’aquelles que mai saps si van passar de veritat o serveix per oferir-nos una petita lliçó de vida. Diuen que amb l’efervescència contracultural dels anys seixanta i setanta, molts occidentals van aterrar a Turquia, com en molts altres llocs d’aquell Orient imaginat, buscant aliment espiritual. Un d’aquells joves va anar a casa d’un mestre sufi, i se’l va trobar assegut i envoltat de deixebles. El noi se li va atansar i, directament, va preguntar: “Digui’m, mestre, què és el destí?” El savi, sense dir res, va agafar la seva sabatilla i, per sorpresa de tothom, va llançar-la contra el cap d’aquell buscador de respostes. El jove, atordit, se’l va mirar mig espantat, mig indignat. I llavors el mestre sufi va dir: “Això és el destí: venir de tan lluny perquè et llencin una sabatilla pel cap”.

Com sol passar, aquestes històries són atemporals i mantenen sempre un toc de sorpresa i humor que les fan més digeribles. Certament, si estem predestinats o no és una de les qüestions més reflexionades i obertes de la història humana. Hi ha qui diu que som mers misatges esperant en la safata d’entrada del correu de Déu: alguns mai seran oberts, altres passen directament a spam, alguns són esborrats sense ser oberts i d’altres tenen el privilegi de ser llegits i fins i tot contestats.

Quan sorgeix un conflicte o som víctimes d’un gran dolor sorgeix, més que mai, aquesta pregunta sense resposta fixa: per què a mi? És podria haver evitat o ja estava escrit? Si ja estava escrit, podem anar pel cantó derrotista i pensar que no tenim cap poder de decisió, com marionetes en mans d’un caprici diví. Però també podem veure-hi un sentit en allò que, aparentment, no en té. Un sentit últim, misteriós però amb certa esperança que ens fa, malgrat tot, continuar confiant en la vida.

La Bíblia: eina literària

La influència del llegat bíblic en la literatura desperta cada vegada més atenció, des de Catalunya a l’Amèrica Llatina

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Craiguda i compassió, gènesi i apocalipsi, alliberament i culpa. La Bíblia ens interpel·la i modula alhora que l’emmotlem en el nostre context, i les seves veus i testimonis inunden i sacsegen els pobles que de bon grat o per força hi han accedit. La literatura, en el seu sentit ampli, s’ha vist condicionada per aquest magma de revelació i sacrifici que componen els diversos fragments bíblics. Des de diverses mirades històriques, cada vegada sembla cridar més l’atenció aquesta influència en les literatures de bona part del món, potser pel palès decreixement de la Bíblia a l’Occident secularitzat.

Cicles i estudis sobre la qüestió

Durant el mes d’abril, per exemple, La Pedrera va dedicar un cicle de conferències sobre la Bíblia en la literatura catalana dels segles XIX i XX, agafant les figures de Verdaguier, Guimerà, Carner, Riba, Pere Quart, Espriu, Sales i Rodoreda (està previst que la segona part del cicle es celebri el proper novembre, en aquest cas dedicat als segles XI-II-XVI). Un dels participants, el professor Carles Lluch, és també autor de *Novel·la catalana i novel·la catòlica* (Publicacions de l’Abadia de Montserrat), un llibre que analitza els escriptors Joan Sales, Xavier Benguerel i Blai Bonet. Per a Lluch, els tres protagonistes no volen ser proselitistes: “La novel·la catòlica, certament, dona una visió del cristianisme més oberta de la que es té des de sectors no confessionals. El conflicte religiós que mostren és interioritzat, no pretenien demostrar ni convèncer de res, sinó que se servien del cristianisme per explicar què és ser home enmig d’un segle convuls i en crisi humana permanent. Els protagonistes de les novel·les dubten, es plantegen més preguntes que respostes, i aquesta sensibilitat resulta més pròxima al lector”, explica Lluch.

Gregorio del Olmo Lete, professor emèrit de la Universitat de Barcelona, publica aquests dies *La Bíblia hebrea en la literatura. Guia temàtica y bibliogràfica* (Edicions de la UB) i també s’ha encarregat de dirigir els tres volums de *La Bíblia en la literatura espanyola* (Trotta), obres totes elles que tenen l’objectiu de fer un repàs exhaustiu, precisament, d’aquesta influència intertextual. L’editorial Trotta també ha presentat darrerament, dins d’aquesta sèrie, *La Bíblia en la literatura hispanoamericana*, una interessantíssima introducció de la presència bíblica en la literatura llatinoamericana des de la irrupció colombina del “descobrimient” fins a l’actualitat. El volum ha estat coordinat per Geneviève Fabry i Daniel Attala, doctor en Filosofia a la Universitat Pompeu Fabra i un dels responsables d’un altre llibre al voltant d’una qüestió relacionada: *Cuando los anarquistas citaban la Biblia. Entre mesianismo y propaganda* (Catarata) amb casos d’Espanya i Llatinoamèrica. Tot plegat, nombrosos i actuals referències per endinsar-nos en la fructífera producció literària –de l’assaig a la poesia, de la novel·la al teatre– que beu directament d’aquest mosaic testamentari, colpidor i present com sempre.

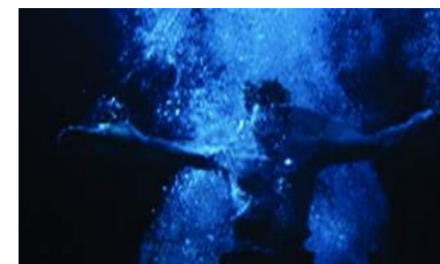
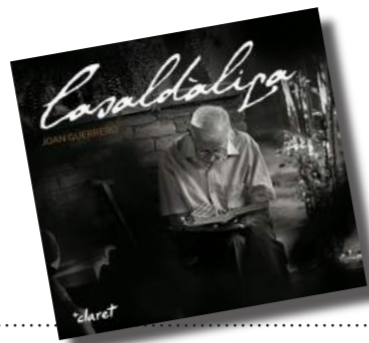
Amèrica Llatina, l’epicentre

La poeta xilena Gabriela Mistral, Nobel de literatura l’any 1945, va admetre que les lectures bíbliques incidiren profundament en la gestació de la seva veu, ja que hi trobava aquell “riscós to verídico, l’expressió directa, una trama constant de violència brutal i d’unes dolçors indidicibles; realisme que deixa, però, circular un aire líric, intensitat extremada, misteri de l’expressió essencial”.

No estem davant de cap anomalia: Amèrica Llatina és, probablement, allà on la Bíblia ha influenciat, d’una manera més profunda i continuada, el terreny literari; un terreny que, com se sap, és dels més profunds, encisadors i contundents de la literatura mundial. Justament,

Un testimoni interior

Casaldàliga. La seva gent i les seves causes (Editorial Claret) recull el treball del fotoperiodista Joan Guerrero, amic i admirador de Casaldàliga. Una joia d’amor i art construïda des de la lluita i la dignitat col·lectives, termes clau d’aquestes dues ànimes unides en la tasca d’un món millor.

Bill Viola: art i espiritualitat

Lourdes Cirlot, historiadora de l’art i vicerectora de la Universitat de Barcelona, parlarà del conegut i influent videoartista a “La dimensió espiritual al videoart de Bill Viola”. L’acte serà aquest divendres 13, a les 16h, en un entorn privilegiat: l’Espai d’art Sean Scully de Montserrat.

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous

I la setmana que ve:
La mística dels sentits

l’obra coral *La Bíblia* en la literatura hispanoamericana ens ofereix la possibilitat de traçar aquesta presència prolongada des de l’arribada dels conqueridors espanyols, i que no s’interromp amb l’emancipació cultural i política segles després, tot el contrari: a la majoria dels pensadors de la Independència (segle XIX), la Bíblia els serveix “per validar una consciència criolla que s’atribueix el dret de presentar no només una interpretació pròpia de les Escripures, sinó també una visió crítica de la cultura del vell continent”.

Una d’aquestes figures del procés emancipador llatinoamericà, el frare xilè Camilo Henríquez, va assenyalar que en les històries de la Bíblia sobre emancipació política, la religió sempre dona suport evident a la nació subjugada en qüestió. Mitjançant les referències a la Bíblia, doncs, aquells autors van ser el toc d’inici del moviment insurgent llatinoamericà. Naixia així una interpretació pròpiament americana de les idees il·lustrades de la llibertat i la raó de l’home, una il·lustració diferent de l’europea on es va emprar la Bíblia com a mètode d’alliberament col·lectiu i de trencament amb un imperi espanyol titllat d’hipòcrita i poc cristià.

Aquest deix cultural propi, traduït i reapropiat al context local, ha quedat present en tota la producció literària posterior, començant pel moviment de canvi de segle entre el XIX i el XX, amb personatges com Rubén Darío, on “el caràcter genèricament híbrid de la Bíblia, la seva pròpia versatilitat i capacitat permeable, només va necessitar la vocació llibresca i cultural del Modernisme llatinoamericà per esdevenir en un text pràcticament omnipresent”.

Són molts els noms clau repasats, com Borges (“la Bíblia és, sens dubte, el text al que Borges al·ludeix més sovint. Poques vegades la crítica ho ha assenyalat, malgrat que ara comença a buscar-se aquesta presència constant”), Octavio Paz, Lezama Lima, Ernesto Cardenal (“amb un aprofitament a la Bíblia en general seriós, com si el text bíblic aparegués com una part de l’herència que cal reescriure per aprofundir en l’experiència secular de l’amor, el desgast del temps i de la violència”), i moltes altres figures (García Márquez, Neruda, Olga Orozco, la mateixa Mistral) que evidencien aquesta influència essencial de la Bíblia, trencadora de tòpics i independent de les creences de cada autor, en una de les literatures més riques, estimades i personals del món.

6 PLANS PER AL CAP DE SETMANA

Títol de dos línies de text

285 cc Text basics primer paragraf Quisque convallis nisl in justo rhoncus vitae laoreet magna semper. Quisque interdum tempor viverra. Quisque ultrices augue vitae leo

Títol de dos línies de text

285 cc Text basics primer paragraf Quisque convallis nisl in justo rhoncus vitae laoreet magna semper. Quisque interdum tempor viverra. Quisque ultrices augue vitae leo

Títol de dos línies de text

285 cc Text basics primer paragraf Quisque convallis nisl in justo rhoncus vitae laoreet magna semper. Quisque interdum tempor viverra. Quisque ultrices augue vitae leo

Títol de dos línies de text

285 cc Text basics primer paragraf Quisque convallis nisl in justo rhoncus vitae laoreet magna semper. Quisque interdum tempor viverra. Quisque ultrices augue vitae leo

Títol de dos línies de text

285 cc Text basics primer paragraf Quisque convallis nisl in justo rhoncus vitae laoreet magna semper. Quisque interdum tempor viverra. Quisque ultrices augue vitae leo

Títol de dos línies de text

285 cc Text basics primer paragraf Quisque convallis nisl in justo rhoncus vitae laoreet magna semper. Quisque interdum tempor viverra. Quisque ultrices augue vitae leo